

Σχεδιάζω για όλους
Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού

«Καλές Διεθνείς Ενταξιακές Πρακτικές» 12^ο Νηπιαγωγείο Χαλανδρίου, 3^ο και 4^ο Νηπιαγωγείο Βριλησίων, 5^ο Νηπιαγωγείο Αμαρουσίου

«Καθολικός σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού: Σύγχρονες ενταξιακές πρακτικές στο σχολείο»

Καθολικός σχεδιασμός για την προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης:
Προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό για την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία

Μαρία Γελαστοπούλου, Ph.D
Σύμβουλος Α΄ Ειδικής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης του ΙΕΠ
Υπεύθυνη της Πράξης
Μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομώνων

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο «Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5001313 υλοποιείται στο πλαίσιο του **Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2014-2020)** και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους.

Στόχοι της Πράξης

- Η δημιουργία ίσων ευκαιριών συμμετοχής και εκπαίδευσης για όλους/-ες τους μαθητές και μαθήτριες (ανάπηρους και μη)
- Η διαμόρφωση διαφοροποιημένων εκπαιδευτικών περιβαλλόντων, υλικών και μέσων προσβάσιμων από όλους/-ες τους μαθητές και μαθήτριες (ανάπηρους/-ες και μη)
- Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ομάδα στόχος

Το υλικό και οι δράσεις απευθύνονται:

- Μαθητές και μαθήτριες με και χωρίς αναπηρία
- Εκπαιδευτική κοινότητα
- Γονείς ή κηδεμόνες
- Εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία μαθητών και μαθητριών με αναπηρία
- Φοιτητές/-ήτριες, ερευνητές/-ήτριες, φορείς του ΥΠΠΕΘ, δημόσια διοίκηση και γενικότερα η κοινωνία

Βασικές αρχές

- Καθολικός Σχεδιασμός για τη μάθηση
- Η Διεθνής Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες Ν. 4074/2012
- Εφαρμογή της έρευνας
- Βιωσιμότητα

- <http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/>

<http://www.mathisi20.gr>

Φυσικό αντικείμενο της πράξης (1)

1. Προσαρμογή των σχολικών εγχειριδίων Γ' και Δ' Δημοτικού για μαθητές και μαθήτριες με:

- Τύφλωση ή μειωμένη όραση
- Κώφωση ή βαρηκοΐα
- Κινητική αναπηρία
- Νοητική αναπηρία
- Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος
- Προβλήματα προσοχής και συγκέντρωσης

Φυσικό αντικείμενο της πράξης (2)

2. Ανάπτυξη καθολικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού για μαθητές/-ήτριες με αναπηρίες, το οποίο έχει αποδοθεί με εναλλακτικούς/πολλαπλούς τρόπους.

2η ενότητα: Η παρέα

ΓΛΩΣΣΙΑ Α ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
Γράμματα Λέξεις Ιστορίες
πρωτο τευχας
Ενότητα προσαρμοσμένου βιβλίου: 2.4

Ένα χελιδόνι

Η Ιωάννα πήγε στον ζωολογικό κήπο. Εκεί είδε πολλά ζώα. Της άρεσαν πολύ τα ζώα που έχουν ε. Ποια ζώα άρεσαν πολύ στην Ιωάννα; Πάτα πάνω στα ζώα που έχουν ε.

ελέφαντας

ελάφι

παπαγάλος

ζέβρα

κόκορας

χελιδόνι

ιπποπόταμος

Σελίδα: 27 / 336

βοήθεια

Σελίδα ενότητας: 11/30

Φυσικό αντικείμενο της πράξης (3)

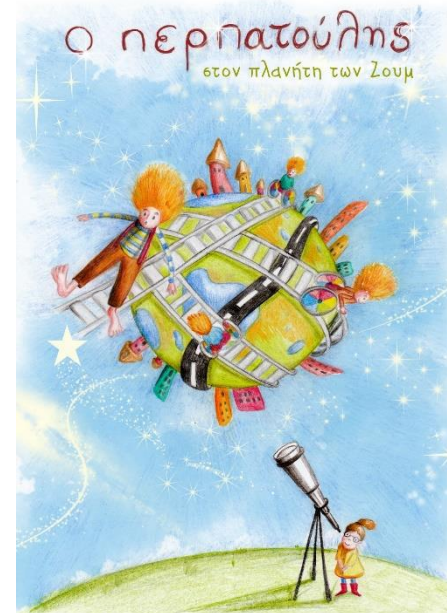
Καλώς ήρθατε στην **iepX**

*Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Εξ' αποστάσεως Ανοικτών
Μαθημάτων της Πράξης «Καθολικός Σχεδιασμός και
Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού
Υλικού».*

3. Δημιουργία και χρήση πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης **iepX** που επιτρέπει τη διοργάνωση μαζικών ανοικτών online μαθημάτων (Massive Open Online Courses – MOOC) με στόχο την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής εκπαίδευσης για την επαγγελματική τους ανάπτυξη και την εκπαίδευση μαθητών/-τριών με αναπηρία.

2. Εκπαιδευτικό υλικό για την ευαισθητοποίηση και την ανάπτυξη ενταξιακής κουλτούρας

- Πρόκειται για έναν οδηγό που αξιοποιεί τα παραμύθια, τη μουσική, το θεατρικό παιχνίδι και βιωματικές δραστηριότητες και αφορά σε μαθητές εκπαιδευτικούς, γονείς/κηδεμόνες και ευρύτερη τοπική κοινωνία.
- Απώτερο στόχο αποτελεί η ευαισθητοποίηση σε ζητήματα αναπηρίας και αποδοχής της διαφορετικότητας

Κοινωνικές ιστορίες για την ανάπτυξη κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων ζωής και αυτόνομης διαβίωσης

- Στον οδηγό που αναπτύσσεται εκτός από κοινωνικές ιστορίες εμπεριέχονται αναλυτικά βήματα και οδηγίες για την ανάπτυξη νέων κοινωνικών ιστοριών από τους/τις εκπαιδευτικούς με παραδείγματα και template

Κοινωνικές Ιστορίες για τη διαχείριση των συναισθημάτων

Πως αισθάνομαι καλά

Όταν νιώθω αναστατωμένος

ή θυμωμένος

Μπορώ να κάνω κάτι που θα με ηρεμήσει

Διαβάζω ένα αγαπημένο μου παραμύθι

Περιμένα τη σειρά μου: Για να παίξω με το αυτοκινητάκι

Στόχος: παιδιά νηπιαγωγείου

Αυτά είναι τα αυτοκινητάκια

Ο Σαββής είναι πολύ πιο δυνατός από κει.

Θέλω να παίξω και έχω με το αυτοκινητάκι

Το Σάββι είναι καλό. Δεν μπορεί να παίζει με το αυτοκινητάκι.

Ο Σαββής απαντά: "Ναι, μπορείς να παίζεις με το αυτοκινητάκι".

Ο Σαββής και ο Σαββής παίζουν με το αυτοκινητάκι μαζί.

Θα σπάζουν όταν αυτοκινητάκι σου!

1^η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ- Α'ΕΚΔΟΧΗ

Παχνάει με τους φίλους μου:

Πως παίζω ένα αυτοκινητάκι παιχνίδι

Είπα στον φίλο μου να παίζει με το αυτοκινητάκι μαζί μου.

Αυτά είναι ένα αυτοκινητάκι που μου αρέσει.

Πήδη με αυτοκινητάκι από το αυτοκινητάκι.

Και ξεκίνησε να παίζει...

Όταν τελειώσει βάζω τα αυτοκινητάκια μέσα στο καλάμι.

Είπα στον φίλο μου να παίζει με το αυτοκινητάκι μαζί μου!

Οδηγός εκπαίδευσης για μαθητές και μαθήτριες με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος: Καλές πρακτικές για τη σχολική τους ένταξη.

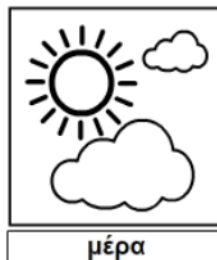
- Περιλαμβάνονται εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας για μαθητές/-ήτριες με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος και καλές πρακτικές εκπαίδευσής τους
- **Οδηγός Εκπαιδευτικού**
- **Μελέτες περίπτωσης**

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ (ABC)¹

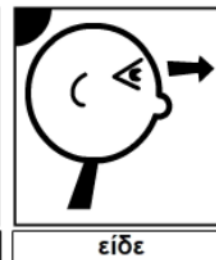
Όνομα μαθητή: Όνομα παρατηρητή:

Ημερομ	Ωρα & διάρκεια	Πλαίσιο & δραστηριότητα	Προγενόμενα ²	Συμπεριφορά	Επακόλουθο ³	Αντίδραση παιδιού ⁴	Εκτίμηση της λειτουργίας ⁵

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ			
Όνομα μαθητή:			
Ημερομηνία:			
Συνθήκη αξιολόγησης:			
10:05	Ναι-Όχι	10:30	N – O
10:10	N – O	10:35	N – O
10:15	N – O	10:40	N – O
10:20	N – O	10:45	N – O
10:25	N – O	Ποσοστό	

που

Εκπαιδευτικό υλικό για μαθητές και μαθήτριες με ΔΕΠΥ

- Πρόκειται για εκπαιδευτικό υλικό που περιλαμβάνει οδηγό εκπαιδευτικών που αφορά σε καλές πρακτικές εκπαίδευσης μαθητών με ΔΕΠΥ και σε Μελέτες περίπτωσης.

Πλήθος καρτών: 20 Κριτήριο: Αριστερά - Δεξιά

Είδη καρτών:

☒		☒		☒	
☒		☒			

Χώρος τοποθέτησης:

☐		
☐		
☐		

Δοκιμή 10 καρτών: Εκφώνηση οδηγιών:

Εκπαιδευτικό υλικό για μαθητές και μαθήτριες με κινητική αναπηρία

Περιλαμβάνει εκπαιδευτικό υλικό και εφαρμογές με δραστηριότητες που προσεγγίζουν:

- αυτοφροντίδα
- συναισθήματα
- κυκλοφοριακή αγωγή
- χρονική ακολουθία
- παρατηρητικότητα - συγκέντρωση προσοχής
- οπτική αντίληψη
- αιτία – αποτέλεσμα
- κοινωνική ζωή
- εξερεύνηση του περιβάλλοντος των μαθητών/-ητρ

Εικαστικό εκπαιδευτικό υλικό για μαθητές με αναπηρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

- Πρόκειται για εικαστικές δράσεις, ασκήσεις & projects ατομικά ή ομαδικά που συνδέουν δημιουργικά διαφορετικούς μαθησιακούς τομείς και αφορούν όλους τους τομείς των εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών, όπως ζωγραφική, γλυπτική, χαρακτική, κεραμική, γυψοτεχνία, κινούμενο σχέδιο, χαρτοδιπλωτική, κ.α

Καθολικά σχεδιασμένο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό για τα μαθηματικά της Ε' τάξης Δημοτικού, για μαθητές και μαθήτριες γενικής και ειδικής εκπαίδευσης.

Το νέο βιβλίο θα διατίθεται στους εξής μορφότυπους:

- απλό κείμενο (plain text)
- εμπλουτισμένο κείμενο (rich text format)
- επισημειωμένο κείμενο (accessible markup – XML)
- DAISY
- ηχητική απόδοση
- ψηφιακή μορφή braille κειμένου (braille-ready)
- ανάγλυφη γραφή braille
- σε μεγεθυσμένη μορφή (large-print-ready)
- βιβλίο σε μεγεθυσμένη εκτύπωση
- απλοποιημένο κείμενο –easy to read
- απτικά ανάγλυφα σχήματα
- σε μορφή video στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα, με υπότιτλους

Πως γράφω φυσικούς αριθμούς

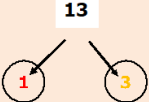
Ψηφίο

Ψηφίο είναι το σύμβολο, δηλαδή τα σημάδι που χρησιμοποιούμε για να γράψουμε αριθμούς.

Τα σύμβολα αυτά που τα λέμε ψηφία είναι οι αριθμοί **0 1 2 3 4 5 6 7 8 9**

Ένας αριθμός μπορεί να έχει μόνο ένα ψηφίο. Για παράδειγμα ο αριθμός 5 έχει ένα ψηφίο, δηλαδή το 5.

Ένας άλλος αριθμός μπορεί να έχει δύο ψηφία. Για παράδειγμα ο αριθμός 13 έχει δύο ψηφία, δηλαδή το ψηφίο 1 και το ψηφίο 3.

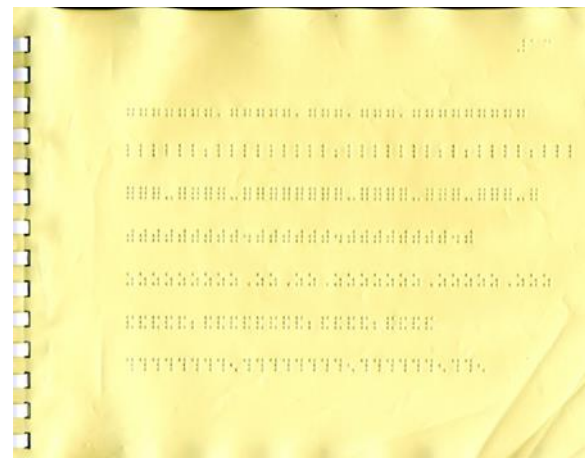
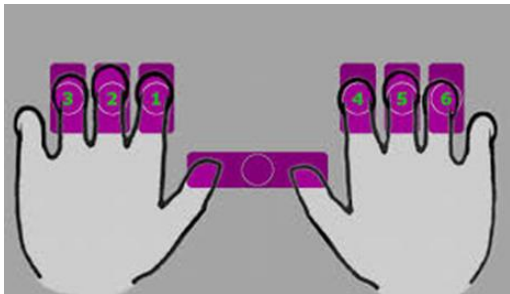

Για να γράψω τον αριθμό 13 γράφω το ψηφίο 1 και το ψηφίο 3.

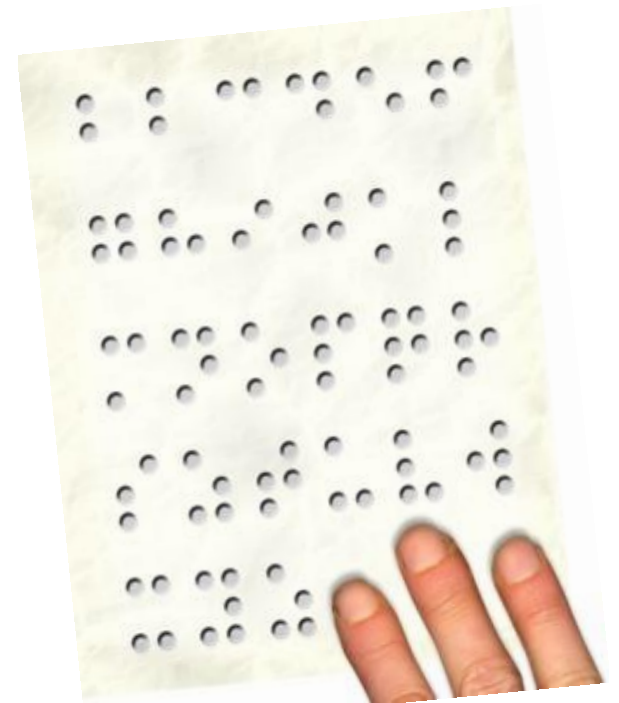
Ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό για μαθητές και μαθήτριες με προβλήματα όρασης.

- Το ψηφιοποιημένο εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης στην ανάγνωση και γραφή της braille και στην Αγωγή Κινητικότητας, Προσανατολισμού και Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης τυφλών μαθητών/-τριών.

Εκπαιδευτικό Υλικό Τυφλών και Αμβλυώπων

- **Διδασκαλία Braille**
- **Κινητικότητα και προσανατολισμός**

Υλικό για την απτική νοηματική επικοινωνία για μαθητές και μαθήτριες με τύφλωση και πολλαπλές αναπηρίες και τυφλοκώφωση

- Λεξικό απτικής νοηματικής γλώσσας και λίστα ανίχνευσης επικοινωνιακού λεξιλογίου.
- Περιλαμβάνει:
 - ομαδοποίηση των εννοιών σε ενότητες σε ξεχωριστά τεύχη
 - απεικόνιση της κάθε έννοιας με απτικό σκίτσο και του νοήματος απτικά
 - αναγραφή της κάθε έννοιας σε γραφή βλεπόντων και γραφή Braille
 - οδηγίες για τον τρόπο εκφοράς κάθε απτικού νοήματος
 - το σύνολο των εννοιών και των απτικών νοημάτων σε ηλεκτρονική μορφή (videos)
 - οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό και τους γονείς

κατασκευή	Σημάτι
δυναμική	Σημάτι
εισαγωγή	Σημάτι

right

αριστερό χέρι

απτικό νόημα

οδηγίες

Ο βοηθός ακολουθεί το χέρι του εκπαιδευτικού καθώς ο εκπαιδευτικός περπατάει στην εσωτερική πλευρά του χεριού του και η κοιλιά του χέρι του παιδιού με κίνηση σε και από μέγιστο 10cm.

Πλατφόρμα για την προσβασιμότητα

Σχεδι@ζω για όλους

Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές με αναπηρίες

ΙΕΠ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

<http://www.mathisi20.gr>

Η χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - Εθνικό Κέντρο και Εθνικό Ινστιτούτο Παιδαγωγικής Ερευνας και Θεωρητικής Σπουδής
Μαθήρες - Εθνική Υπηρεσία και τον Γενικό Γραμματέα Νέας Γενιάς στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου Προγράμματος "New Genus in Action" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

<http://www.prosvasimo.gr/>

Έκδοση της Ιστοσελίδας που πληρεί τις προδιαγραφές WCAG-AAA

Αρχείο εκπαιδευτικού υλικού που έχει αναπτυχθεί

<http://www.prosvasimo.gr/>

7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο

Εκπαίδευση και Πολιτισμός στον 21^ο αιώνα

Συμπόσιο: «Καθολικός σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού: Σύγχρονες ενταξιακές πρακτικές στο σχολείο»

Εκπαιδευτικές πρακτικές ένταξης μαθητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο: Οδηγός εκπαιδευτικού για την αποδοχή της διαφορετικότητας στο σχολείο και την ευρύτερη κοινωνία

Μαρία Γελαστοπούλου, Ph.D
 Σύμβουλος Α΄ Ειδικής Αγωγής του ΙΕΠ
 Υπεύθυνη της Πράξης
 Μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομώνων

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο «Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5001313 υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2014-2020) και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους.

Αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης- Το σκεπτικό για την ανάπτυξη του οδηγού (1)

<http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/odhgos-ekpraidetikou-gia-thn-euaisthitopoihsh-se-themata-apodoxhs-ths-anaphrias-kai-ths-diaforetikothtas-kai-thn-anapryksh-entaksiakhs-koultouras-sto-sxoleio>

Οδηγός εκπαιδευτικού για την ευαισθητοποίηση σε θέματα αποδοχής της αναπηρίας και της διαφορετικότητας και την ανάπτυξη ενταξιακής κουλτούρας στο σχολείο

Μαρία Γελαστοπούλου
Σύμβουλος Β' Ειδικής
και Ενταξιακής Εκπαίδευσης, ΙΕΠ

Βάλια Καλογριδου

Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής, Εμπικυώτρια
Θεατρικού παιχνιδιού, Ψυχοδραματίστρια

Έρη Παπαμιχαλοπούλου
Ειδική Παιδαγωγός,
Συγγραφέας παιδικών παραμυθιών

Στέλιος Βγαγκές
Δάσκαλος, Εμπικυώτης
Θεατρικού παιχνιδιού

Νικόλας Τσαφταρίδης
Ε.Ε.Π. Μουσικής Αγωγής,
ΤΕΑΠΗ - ΕΚΠΑ

ΙΕΠ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αθήνα 2020

Τα θεσμικά κείμενα και οι διακηρύξεις του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αναπηρία **στοχεύουν** στη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής που προάγει την κοινωνική δικαιοσύνη, τη δημιουργία ΕΝΟΣ σχολείου για όλους/ες και ίσων ευκαιριών συμμετοχής, μάθησης και εκπαίδευσης για όλους/ες τους/τις μαθητές/ήτριες, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με αναπηρία ως θεμελιώδη αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης- Γιατί ένταξη-ενταξιακές πρακτικές και ανάπτυξη ενταξιακής κουλτούρας;

Η ένταξη διανοίγει πολυεπίπεδες προοπτικές και έχει πολλαπλά οφέλη:

- θετικά μαθησιακά αποτελέσματα για όλα τα παιδιά με ή χωρίς αναπηρία
- την οικογένεια
- το σχολείο
- τους εκπαιδευτικούς/εμπλεκόμενους στη μαθησιακή διαδικασία
- την κοινωνία

Αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης-Το σκεπτικό για την ανάπτυξη του οδηγού (2)

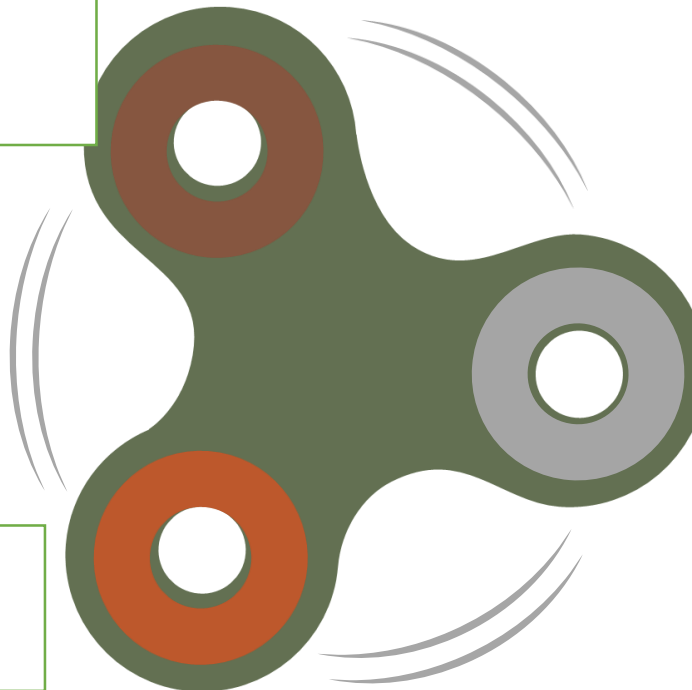
Πώς, όμως, μπορεί να επιτευχθεί αυτό;

Αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης-Το σκεπτικό για την ανάπτυξη του οδηγού (3)

- Αντλώντας από τις Διεθνείς ενταξιακές πρακτικές: 3 βασικοί πυλώνες πρακτικών

Εκπαιδευτική πολιτική:

- ✓ Νομοθεσία
- ✓ Προγράμματα Σπουδών
- ✓ Επιμόρφωση

Κοινωνικό σύστημα αξιών:
κουλτούρα, αξίες, στάσεις,
αντιλήψεις, πεποιθήσεις

Εκπαιδευτικές
πρακτικές ένταξης
στο σχολείο

Σε επίπεδο σχολείου το εγχείρημα μιας ισότιμης, ενταξιακής εκπαίδευσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω:

της αναμόρφωσης του γενικού σχολείου

τη διαφοροποιημένη παιδαγωγική προσέγγιση

την παροχή των κατάλληλων μέσων, υλικών, διαδικασιών

τη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών στο σχολείο

Την ευαισθητοποίηση και την άρση των προκαταλήψεων και στερεότυπων αντιλήψεων για τη διαφορετικότητα και την αναπηρία

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ

Στόχοι (1)

ευαισθητοποίηση των εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας, για:

- την αποδοχή της αναπηρίας και της διαφορετικότητας γενικότερα,
- τη διαμόρφωση στάσεων σεβασμού,
- την αναγνώριση και άρση των προκαταλήψεων,
- την ανάπτυξη ενταξιακής κουλτούρας

Ομάδες στόχου

Στον εν λόγω οδηγό περιλαμβάνονται εκπαιδευτικό υλικό και δραστηριότητες που αξιοποιούν τη βιωματική μάθηση, το θεατρικό παιχνίδι, τα παραμύθια και τη μουσική και **εμπλέκουν** στην εκπαιδευτική διαδικασία:

Μαθητές/τριες (ανάπηρους και μη σε επίπεδο τάξης και σχολικής μονάδας),

Εκπαιδευτικούς (σε επίπεδο τάξης και όλου του σχολείου),

Γονείς (γονείς μαθητών με και χωρίς αναπηρία)

την ευρύτερη τοπική κοινωνία

Τι περιλαμβάνει ο οδηγός εκπαιδευτικού

Α' Μέρος

Θεωρητικό πλαίσιο για ζητήματα που άπτονται της ενταξιακής/συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και αντίστοιχες πρακτικές

Β' Μέρος

Ανάπτυξη **50** δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης όλων των ομάδων στόχου μέσω: βιωματικών δραστηριοτήτων, θεατρικού παιχνιδιού, λογοτεχνίας/παραμύθιων και μουσικής

A. ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Προσέγγιση της αναπηρίας και αρχές της Ενταξιακής Εκπαίδευσης

Τι περιλαμβάνει ο οδηγός εκπαιδευτικού

το **A** μέρος του οδηγού αποτελείται από 2 βασικές ενότητες

περιλαμβάνεται το θεωρητικό πλαίσιο για:

1) τη νοηματοποίηση της ενταξιακής εκπαίδευσης και συγκεκριμένα:

A) Βασικές αρχές της Ενταξιακής Εκπαίδευσης,

B) Ενταξιακές εκπαιδευτικές πρακτικές που

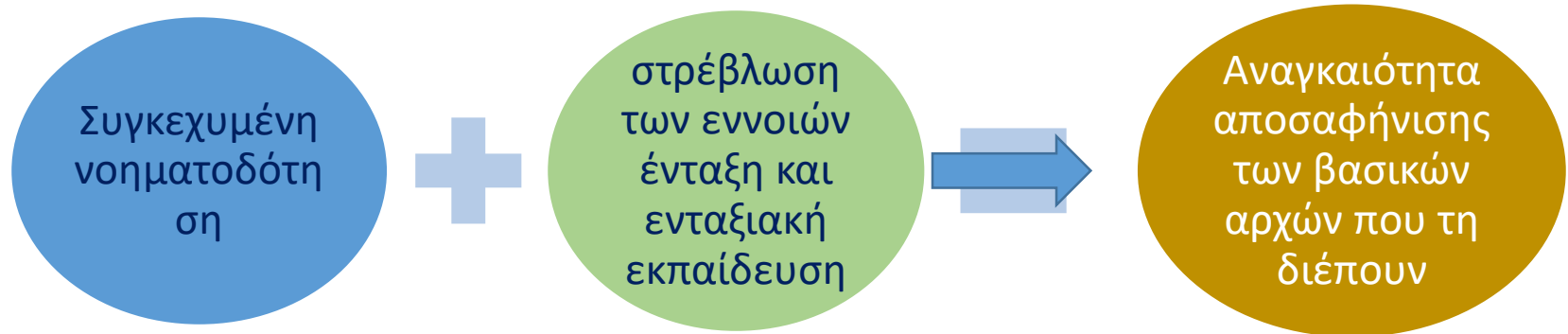
Γ) Βασικά Μοντέλα προσέγγισης της αναπηρίας

2) τη βιωματική μάθηση, την παιδαγωγική αξία της λογοτεχνίας/παράμυθιών, του θεατρικού παιχνιδιού και της μουσικής για την προώθηση της ενταξιακής εκπαιδευτικής πρακτικής.

Βασικές αρχές της ένταξης

Ένταξη (inclusion) και ενταξιακή εκπαίδευση (inclusive education): δύο όροι πολυσυζητημένοι και πολυσημικοί

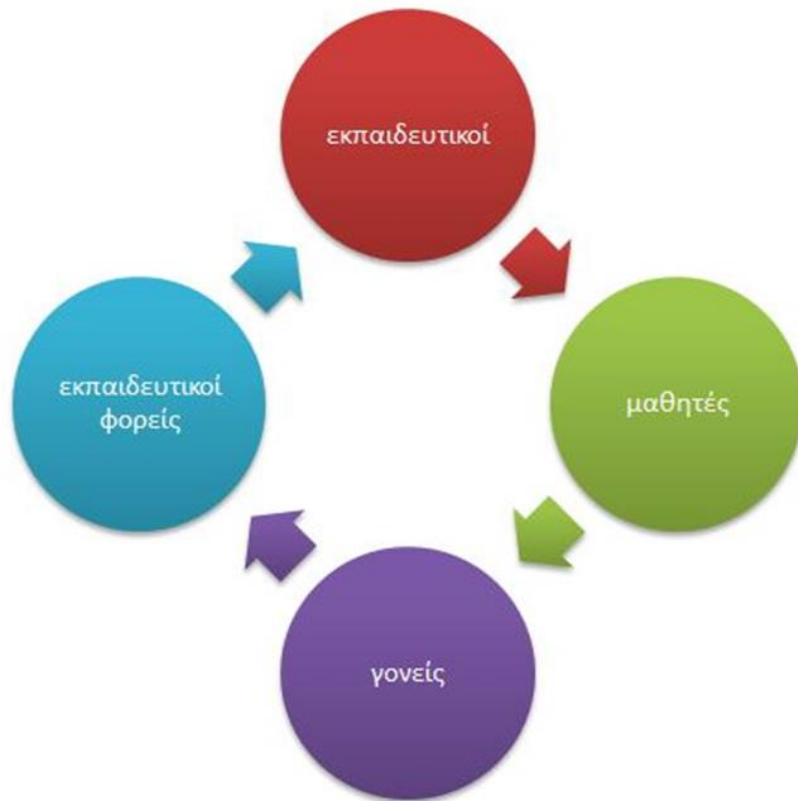
- Τι είναι η ένταξη/ενταξιακή εκπαίδευση και τι περιλαμβάνει;
- Ποιες είναι οι βασικές της αρχές;

Τι σημαίνει συνεργάζομαι;

Θεμελιώδης Προϋπόθεση:

Η συνεργασία στη Σχολική Μονάδα

Η ένταξη προϋποθέτει:

- **πολυεπίπεδες συνεργασίες,**
- **διεπιστημονική προσέγγιση**
- **εμπλοκή των γονέων και**
- **σύνδεση με την ευρύτερη τοπική κοινότητα**

Ρόλοι και αρμοδιότητες στο πλαίσιο του ενταξιακού σχολείου

- Ρόλοι **ισότιμοι, συνεργατικοί** που **εναλλάσσονται** και δεν παραπέμπουν σε ένα μοντέλο «ηγέτη-βοηθού».
- **Ο/η εκπαιδευτικός ειδικής εκπαίδευσης:**
 - συμμετέχει **ισότιμα** στην εκπαιδευτική διαδικασία.
 - **δεν περιορίζονται στην αποκλειστική εκπαίδευση/φροντίδα των ανάπηρων μαθητών/τριών**
 - **δεν υιοθετεί το ρόλο του επαΐοντα που κατέχει την ειδική γνώση** και αποφασίζει για τους/τις μαθητές/ήτριες με αναπηρία
- **Ο/η εκπαιδευτικός γενικής εκπαίδευσης:**
 - **δεν κατέχει ρόλο εξουσίας** και αποκλειστικής ευθύνης της τάξης

Μοντέλα συνδιδασκαλίας στο πλαίσιο της συνεργατικής διδασκαλίας

- α) **Υποστηρικτική διδασκαλία:** ένας δάσκαλος διδάσκει, ενώ ο άλλος υποστηρίζει τους μαθητές μεμονωμένα ή σε μικρές ομάδες
- β) **Διδασκαλία σε σταθμούς εργασίας:** οι εκπαιδευτικοί παρέχουν υποστήριξη δύο ή περισσότερους μαθησιακούς σταθμούς και ο/η κάθε εκπαιδευτικός είναι υπεύθυνος/η για έναν ή περισσότερους σταθμούς)
- γ) **Παράλληλη διδασκαλία:** οι μαθητές εργάζονται σε διαφορετικές ομάδες και κάθε εκπαιδευτικός υλοποιεί είτε την ίδια είτε διαφορετική δραστηριότητα
- δ) **Εναλλασσόμενη ή συμπληρωματική διδασκαλία:** ένας/μία εκπαιδευτικός ενισχύει τις οδηγίες που παρέχονται από τον/την άλλο/η, ενώ η τάξη χωρίζεται σε μία μικρή και μία μεγάλη ομάδα
- ε) **Ομαδική διδασκαλία:** οι δύο εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν, διδάσκουν, αξιολογούν από κοινού σε ομάδες
- στ) **Ευέλικτη Ομαδοποίηση:** οι εκπαιδευτικοί δημιουργούν υπο-ομάδες στην τάξη ανάλογα με τις δεξιότητες, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών/τριών για επαναληπτική διδασκαλία

Νοηματοδότηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και εκπαιδευτικές πρακτικές διαφοροποίησης της διδασκαλίας

- Η **διαφοροποιημένη παιδαγωγική** είναι ένα παιδαγωγικό πλαίσιο, μια φιλοσοφία εκπαιδευτικής προσέγγισης που επιτρέπει τους/τις διαφορετικούς/ές μαθητές/τριες σε όλα τα επίπεδα να εκφράσουν στο μέγιστο τις δυνατότητές τους μέσα από ενδιαφέρουσες συλλογικές ή και ατομικές μαθησιακές εμπειρίες με νόημα, ακολουθώντας τη δική τους προσωπική διαδρομή, αλλά και υποστηριζόμενοι από εμπειρότερους συμμαθητές ή εκπαιδευτικούς, όταν χρειάζεται, διατηρώντας ταυτόχρονα την ταυτότητά τους (Munro, 2012· Valiande, Kyriakides & Koutselini, 2011· Alberta Education, 2010· Tomlinson, 2010, 2001· Perrenoud, 2005· Σφυρόερα, 2004· Corbet, 2001).

Αξιολογικές διαδικασίες κατά την εφαρμογή ενταξιακών εκπαιδευτικών πρακτικών

- **Έγκυρη ολιστική αξιολόγηση:** οι εκπαιδευτικοί δεν ανιχνεύουν μόνο τις αδυναμίες και τις ατομικές δεξιότητες γνωστικού τύπου, αλλά **εστιάζουν στην αξιολόγηση της συνολικής εικόνας του παιδιού** και στην κατανόηση του πλαισίου της τάξης.

Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (ΕΠΕ): σχεδιασμός και εφαρμογή

Ποιος
Ποιοι;

Τι;

Πώς;

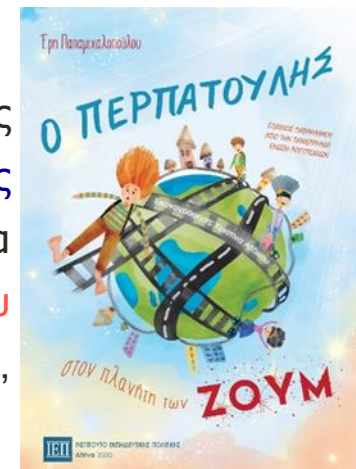
Γιατί;

Βιωματική μάθηση

- Αρχικός **στόχος** των βιωματικών δραστηριοτήτων είναι: η **γνωριμία μεταξύ των μελών της ομάδας**, η **καλλιέργεια της επικοινωνίας και της εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη της ομάδας** και στη συνέχεια η **ευαισθητοποίηση των ομάδων** σε θέματα διαφορετικότητας και ανάπτυξης ενταξιακής κουλτούρας.
- Μέσω των βιωματικών δραστηριοτήτων **διασφαλίζεται η καλύτερη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών** που εμπλέκονται στην ενταξιακή τάξη ως βασική προϋπόθεση για την υλοποίησή τους.
- **Αρκετές δραστηριότητες έχουν εξελικτικό χαρακτήρα** και περιλαμβάνουν διαφοροποιήσεις, όπου χρειάζεται, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, το μαθησιακό προφίλ και τις ανάγκες που μπορεί να υπάρχουν στην ομάδα.

Λογοτεχνία – Παραμύθια: παιδαγωγική αξία της λογοτεχνίας/παραμυθιών

- Στο πλαίσιο αξιοποίησης της λογοτεχνίας ως μέσο ευαισθητοποίησης αναπτύχθηκαν πέντε πρωτότυπα παραμύθια που πραγματεύονται το ζήτημα της αναπηρίας και κατ' επέκταση της αποδοχής της διαφορετικότητας και επιπρόσθετα οι δραστηριότητες επέκτασης ταυτόχρονα υλοποιούν και στόχους του Προγράμματος Σπουδών (αναδυόμενη γραφή, ανάγνωση, κατανόηση κειμένου, κ.ά.) με εναλλακτικούς τρόπους.
- Καθώς η λογοτεχνία αποτελεί ισχυρό μέσο ευαισθητοποίησης στα εν λόγω ζητήματα, ο οδηγός περιλαμβάνει τα κριτήρια επιλογής κειμένων για την προσέγγιση τέτοιων ζητημάτων, καθώς και μορφές και τεχνικές αφήγησης
- Στο Παράρτημα του οδηγού περιλαμβάνεται και μία λίστα με προτεινόμενα λογοτεχνικά κείμενα που διαπραγματεύονται την προσέγγιση της αναπηρίας

Η τέχνη του θεάτρου: παιδαγωγική αξία στην εκπαιδευτική διαδικασία

- **θεατρικό παιχνίδι**
- **δραματοποίηση**
- **παντομίμα**
- **κουκλοθέατρο**
- **παιχνίδια ρόλων**
- **βιωματικές δραστηριότητες**
- **ανάπτυξη κοινωνικών ιστοριών**

Μουσική: παιδαγωγική αξία στην εκπαιδευτική διαδικασία

Τέλος, μέρος του οδηγού αποτελούν μουσικοκινητικές δραστηριότητες, καθώς **η εκπαιδευτική αξία της μουσικής είναι κοινώς αποδεκτή και υποστηρίζεται ολοένα και περισσότερο από τη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία**. Ιδιαίτερα στην εκπαίδευση μαθητών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αξιοποιείται ως εναλλακτική εκπαιδευτική προσέγγιση από ειδικούς του χώρου, καθώς αναγνωρίζεται η καθοριστική επίδραση της μουσικής στην εκπαίδευση των εν λόγω μαθητών/τριών (Grenier, 2016· Sutela, Juntunen, & Ojala, 2016).

Οι ενδεικτικές μουσικές δραστηριότητες είναι διαρθρωμένες σε **4 υπο-ενότητες**:

- μουσικά - κινητικά συνεργατικά, μη ανταγωνιστικά παιχνίδια
- κατασκευές μουσικών οργάνων
- ηχοϊστορίες
- σύνθεση και αυτοσχεδιασμός.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Τι περιλαμβάνει ο οδηγός εκπαιδευτικού

Στο Β' μέρος του οδηγού, πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνονται ενδεικτικές δραστηριότητες σε 4 επίπεδα, ώστε να εμπλέκονται συνολικά παράγοντες που συνδέονται με την εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία και την επηρεάζουν:

❖ **Ενδεικτικές δραστηριότητες για Παιδιά Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Σχολείου**

❖ **Ενδεικτικές δραστηριότητες για Εκπαιδευτικούς**

❖ **Ενδεικτικές δραστηριότητες για Γονείς**

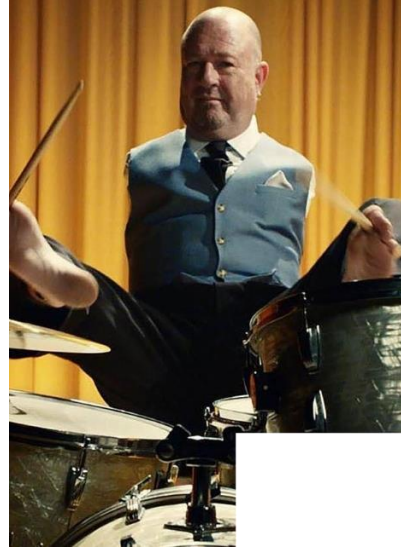
❖ **Ενδεικτικές δραστηριότητες για την Τοπική Κοινωνία.**

Προτείνονται κοινές δράσεις μεταξύ των τμημάτων και των τάξεων μιας σχολικής μονάδας και επιπλέον προβλέπονται συναντήσεις με γονείς και πιο ανοιχτές δράσεις στην τοπική κοινωνία.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για παιδιά νηπιαγωγείου και δημοτικού

Persona Dolls

Β' ΜΕΡΟΣ: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

2. Δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για εκπαιδευτικούς

3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ Σ ΓΙΑ ΓΟΝΕΙΣ

*Σαν να είμαι ο
διπλανός μου*

Κάτι μου θυμίζει;

Κοινά μυστικά

*Μία εικόνα χίλιες
λέξεις*

Το δικό σου δάσος

Ζωντανή Βιβλιοθήκη

*Με μια φωτογραφική
μηχανή στο χέρι*

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Οργάνωση ανοιχτής ημέρας ευαισθητοποίησης

Έκδοση Σχολικής Εφημερίδας

Δράση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε θέματα αναπηρίας

Φτερουγίσματα

ΔΡΑΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

«Προσεγγίζοντας την αναπηρία στη σύγχρονη κοινωνία»
Εμπειρίες ζωής με την αναπηρία

Εοπερίδα για Εκπαιδευτικούς, Γονείς και την ευρύτερη κοινωνία

ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2019 ώρα: 17.30-20.30

15ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ,
Σπάρτης 19 και Σωκράτους

Καλεσμένοι/ες, Ομιλητές/τριες:
Προσωπικότητες της τέχνης, της επιστήμης και της κοινωνίας που βιώνουν την ζώσα κατάσταση της Αναπηρίας.

Σε μια πλουραλιστική κοινωνία σαν την σημερινή, καλούμαστε να συνυπάρξουμε ως δημοκρατικοί πολίτες, καλλιεργώντας και υιοθετώντας μια φιλοσοφία που αφορά στην αποδοχή της διαφορετικότητας. Το σχολικό πλαίσιο αποτελεί τον πρώτο χώρο όπου οι αυριανοί πολίτες της κοινωνίας έρχονται σε επαφή με ανομοιογενή πληθυσμό, κυρίως μέσω της Ένταξης μαθητών με Αναπηρία στα σχολεία και έχει ευθύνη για τη δημιουργία δημοκρατικών στάσεων απέναντι στο «διαφορετικό». Το σχολείο του σήμερα, θα πρέπει να είναι ένα σχολείο ανοικτό στην κοινωνία, να ευαισθητοποιεί και να ενεργοποιεί τα μέλη της προς την κατεύθυνση του σεβασμού της διαφορετικότητας και της καλλιέργειας της αποδοχής όλων των ατόμων καθώς και να λειτουργεί ως αρωγός για την άρση προκαταλήψεων και στερεοτύπων.

Ακολουθώντας την συγκεκριμένη κατεύθυνση σας καλούμε στη δράση που οργανώνει το σχολείο μας, με καλεσμένους/νες ομιλητές/τριες που βιώνουν τη ζώσα κατάσταση της Αναπηρίας.

Συνδιοργανωτές:
Σύλλογος Διδασκόντων, Σύλλογος Γονέων Και Κηδεμόνων

Με την υποστήριξη
του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δομή δραστηριοτήτων

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες παρουσιάζονται ακολουθώντας μια συγκεκριμένη δομή ως εξής:

ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- *Αν ήμουν μια βελόνα...*
- *Τι σημαίνει μια ταμπέλα;*
- *Μπες στη θέση μου*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΣΩ
ΤΩΝ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ

- Η «παγωμένη» εικόνα του Περπατούλη
- Η Λιζέτ σε ένα «Debate»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

- Θα κάνω ό,τι μου λες;
- Ένας παράξενος άνθρωπος- Αυτοσχέδιο κουκλοθέατρο ή θέατρο σκιών

*Δίτονη καλαμένια
κουδούνα*

**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΟΔΗΓΟΥ

1. Λίστα με προτεινόμενα λογοτεχνικά κείμενα που διαπραγματεύονται την προσέγγιση της αναπηρίας
2. 5 Παραμύθια

Ο ΠΕΡΠΑΤΟΥΛΗΣ ΣΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ ΤΩΝ ΖΟΥΜ

Παραμύθι που πραγματεύεται:

- την κινητική αναπηρία
- την έλλειψη προσβασιμότητας
- τον αποκλεισμό των αναπήρων στην κοινωνία

Η ΒΕΛΟΝΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

Παραμύθι που πραγματεύεται:

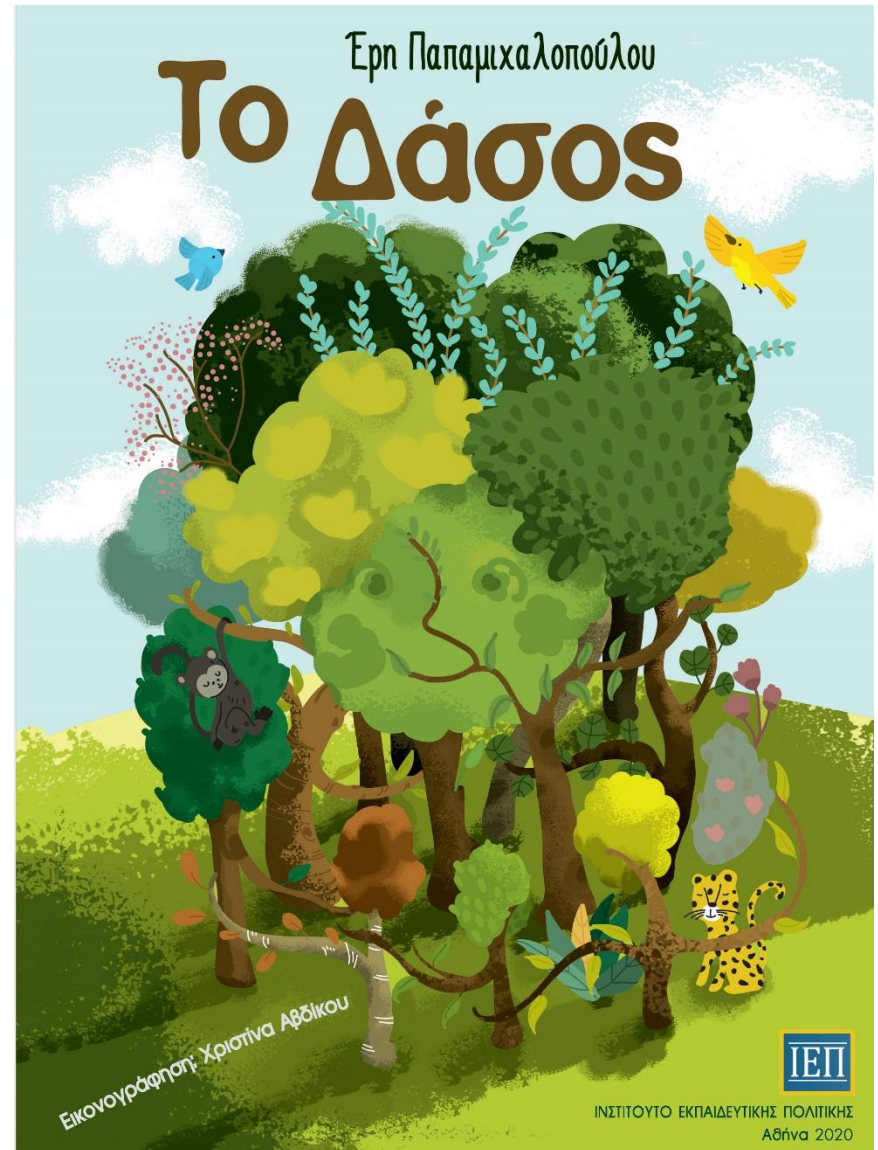
-τον παιδικό καρκίνο και άλλες
παιδικές ασθένειες

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Βιωματική ιστορία με στόχο τα παιδιά:

- μια βιωματική ιστορία για την κατανόηση των χαρακτηριστικών των ατόμων με αυτισμό αλλά και την ευαισθητοποίηση για τις ιδιαιτερότητές τους.

ΛΙΖΕΤ, Η ΠΟΛΙΚΗ ΑΡΚΟΥΔΑ

Παραμύθι που πραγματεύεται:

- τον σχολικό εκφοβισμό
- τον προσφυγικό ξεριζωμό
- την κλιματική αλλαγή-περιβαλλοντική εκπαίδευση
- την ενσυναισθητική αλληλεπίδραση με παιδιά από διαφορετικά κοινωνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα

ΕΛΕΝ ΚΕΛΕΡ, ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΦΩΣ

-παρουσιάζεται η ζωή της τυφλής και κωφής Αμερικανίδας συγγραφέως, ακτιβίστριας και λέκτορα Έλεν Κέλερ με τη μορφή κόμικς.

-προάγονται οι δυνατότητες των αναπήρων και καταρρίπτεται ο μύθος της προσωπικής τραγωδίας και της αποκλειστικής ευθύνης της αναπηρίας για τους περιορισμούς που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία.

Έρη Παπαμιχαλοπούλου

Έλεν Κέλερ

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΦΩΣ

ΙΕΠ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Αθήνα 2020

Εικονογράφηση: Χριστίνα Αβδίκου

Διαθεσιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού

- Όλο το εκπαιδευτικό υλικό είναι διαθέσιμο στο <http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/> και στην πλατφόρμα επιμόρφωσης <https://iepx.iep.edu.gr/> στην οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση όλοι/ες οι εμπλεκόμενοι/ες στη μαθησιακή και εκπαιδευτική διαδικασία
- Επιπροσθέτως, ο οδηγός διανέμεται στις σχολικές μονάδες γενικής και ειδικής εκπαίδευσης από το **ΙΤΥΕ -ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ**

Οδηγός εκπαιδευτικού για την ευαισθητοποίηση σε θέματα αποδοχής της αναπηρίας και της διαφορετικότητας και την ανάπτυξη ενταξιακής κουλτούρας στο σχολείο

Μαρία Γελαστοπούλου
Σύμβουλος Β' Ειδικής
και Ενταξιακής Εκπαίδευσης, ΙΕΠ

Βάλια Καλογρίδη
Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής, Εμφυκώτρια
Θεατρικού παιχνιδιού, Ψυχοδραματίστρια

Έρη Παπαμιχαλοπούλου
Ειδική Παιδαγωγός,
Συγγραφέας παιδικών παραμυθιών

Στέλιος Βγαγκές
Δάσκαλος, Εμφυκωτής
Θεατρικού παιχνιδιού

Νικόλας Τσαφταρίδης
Ε.Ε.Π. Μουσικής Αγωγής,
ΤΕΑΠΗ - ΕΚΠΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αθήνα 2020

Σας ευχαριστώ πολύ!